

Imperiji - stari in novi

Stoletji angloameriške prevlade temeljita tudi na truplih

Med obiskom kraljice **Elizabete II.** v ZDA spomladi 2007 je bilo v javnosti izrečenih toliko rasističnih komentarjev in popačenj zgodovine, da je nezaslišano, da si mediji nikoli niso vzeli prostora in časa za javni protest ali obtožbo, v kateri bi okrcali kraljico. Rečemo lahko, da je bila tako v času tega obiska – s povzdigovanjem britanskega imperija in njegovih dosežkov, z opravičili za nekdanje tirane in kriminalce ter s podpiranjem sedanjih – prizadejani škodi dodana še žalitev.

Ko je ameriški predsednik **George W. Bush** v Beli hiši izrekel dobrodošlico britanski kraljici Elizabeti II., se je s salvo iz 21 topov začela velika slovesnost. Maškarada dobrodošlice se je začela na južnem travniku Bele hiše in slovesnosti se je udeležilo kar 7000 gostov, med njimi člani Busheve vlade, kongresniki, diplomati in bogataši. V svojem govoru je Bush hvalil pretekle dosežke britanskega imperija, ki je »v zgodovino človekove svobode zapisal številna velika poglavja«.

Ni se pozabil zahvaliti njenemu veličanstvu za mislece iz Britanije, kot so **Locke**, **Smith**

in

Burke

, ki »so svetu pokazali, da je svoboda naravna pravica vsakega moškega, ženske in otroka na planetu«. Nadaljeval je s politiko imperija, ki je »pomagala razširiti svobodo v številne države, tudi našo. Maja 1607 je skupina pionirjev prišla na obalo Jamesa Riverja in ustanovila prvo stalno angleško naselbino v Severni Ameriki. Naseljenci iz Jamestowna so na ameriški zemlji zasejali seme svobode in

demokracije. Iz teh semen je potem vzklila nacija, ki bo vedno ponosna na to, da njene korenine izvirajo od naših prijateljev onkraj Atlantika. « Do neke mere lahko razumemo Bushevo potvarjanje zgodovine, saj je predsednik odkrito priznal, da mu je kraljica namenila pogled, »ki ga lahko da svojemu otroku samo mati«, toda, kar je Bush mlajši pozabil omeniti oziroma spregledal, je zgodovinsko dejstvo, da je bilo to seme prepojeno s krvjo prvotnih prebivalcev Amerike in znojem afriških sužnjev, ki so jih v Novi svet »uvažali« prav z blagoslovom imperija.

Bush ml. je svoj pozdravni govor kraljici Elizabeti II. nadaljeval z velikim skokom iz preteklosti v sedanost. Sklenil ga je z mislijo, da imata obe naciji skupne temeljne vrednote. »Spoštujemo svojo tradicijo in svojo skupno zgodovino. Spoznali smo, da najmočnejše družbe spoštujejo (sic!) pravice in dostojanstvo posameznika. Razumemo in sprejemamo bremena vodilne vloge v svetu. Izjemne odnose med nami pa smo zgradili na najbolj trdnem temelju – na globoki in trajni ljubezni (sic!) do svobode. Danes naša dva naroda branita (sic!) svobodo pred tiranijo in terorizmom. Branimo se pred tistimi, ki so pomorili nedolžne ljudi, da bi širili ideologijo, polno sovraštva, pa naj ubijajo v New Yorku ali Londonu, v Kabulu ali Bagdadu. Ameriške in britanske sile se še naprej borijo proti skrajnejšem in teroristom. Podpiramo (sic!) mlade demokracije. Naše delo ni lahko. Mnogi pa težko razberejo sadove našega dela. Vendar naše delo ostaja najzanesljivejša pot do miru in izraža vrednote, ki so pri srcu Američanom in Britancem ter veliki večini ljudi po vsem Bližnjem in Srednjem vzhodu.« □ □ Bushevo stapljanje preteklosti in sedanosti je pravi način za globlje razumevanje sedanjega dogajanja v svetu, tudi vojne proti terorizmu in vojne teroristov. Edina težava Bushevega načina razumevanja je, da njegova sicer pravilna teza o kontinuiteti temelji na napačnih dejstvih. Že s površnim poznavanjem britanske in ameriške zgodovine ter posredovanj teh dveh nacij na tujem skozi zgodovino lahko razumemo drzno tezo **David Gilberta**

, da nista bili le na napačni strani, temveč da sta bili napačna stran sama.

Radikalni zgodovinar **Howard Zinn** je nedavno navedel najbolj očiten primer, ki potrjuje tezo o nedemokratični in celo protidemokratični politiki, s katero so »Britanci pomagali pri širitvi svobode v številne države«. Izpostavil je prevečkrat

prezrto celo vrsto brutalnih napadov na šiite, sunite in Kurde, ko je Društvo narodov leta 1920 podelilo Britancem »mandat« v Iraku. Razvoj takratnih dogodkov je nenavadno podoben nedavni tragediji, ki se še vedno odvija v Iraku in na Srednjem vzhodu. Ko se je začel porajati upor proti britanski kolonialni vladi, je **Winston Churchill**, tedanji minister za vojno in letalstvo, ukazal, naj uporne Kurde, šiite in sunite napadejo s plini, ustrelijo ali bombardirajo.

Ker ga je skrbelo za prihodnost imperija, se je zavzemal za uporabo vseh možnih sredstev, tudi kemičnega orožja, da bi zatrl iraško vstajo: »Ne razumem tega tankovestnega nasprotovanja uporabi plinov. Sam sem uporabi strupenih plinov proti neciviliziranim plemenom močno naklonjen.« Predsednik Društva narodov **Henry Wilson**

je bil podobno kot Churchill navdušen nad plini kot sredstvom za ohranitev kolonialne prevlade, toda predloga ni podprla britanska vlada, nenaklonjena uporabi orožja, ki je povzročilo toliko trpljenja in groze med prvo svetovno vojno. Churchill je ostro nasprotoval takemu skepticizmu in pomislekom, menil je, da uporabe plina na pripadnikih iraških plemen ne bi smeli preprečiti »pedsodki ljudi, ki ne znajo jasno misliti«.

Čeprav uplinjanje Iračanov, ki ga je predlagal Churchill, nikoli ni bilo odobreno, so Iračane, ki so se uprli novim »osvoboditeljem«, vendarle pomorili, pač zgolj z letalskimi bombami in strojnicami. V marsikaterem pogledu sta bila nasilna vladavina in zatrtje nepokorščine leta 1920 podobna sedanji ameriški okupaciji z vsemi spremljajočimi sprenevedanji o »demokraciji«, marionetno vlado, ukvarjanjem z nafto in civilnimi žrtvami, kar je cena, ki jo je treba, kot bi rekla kraljica Elizabeta II., plačati za »napredek človeštva«.

Leta 1937 je Churchill navedel še dodatni argument za genocidno politiko britanskega imperija po svetu, še posebno v Palestini: »Ne strinjam se, da bi imel pes v jaslih na koncu pravico do jasli, čeprav bi tam že zelo dolgo ležal. Ne

priznavam te pravice. Ne priznavam na primer, da je bila v odnosu do rdečih Indijancev v Ameriki ali do temnopoltih v Avstraliji storjena velika napaka. Ne priznavam, da smo napak ravnali s temi ljudmi, saj je prišla močnejša rasa, višja rasa, rasa z mnogo izkušnjami in zrelostjo, če naj tako rečem, in zavzela njihovo deželo.«

Toda Churchillova politika, ki je bila presenetljivo podobna Hitlerjevi, le da jo je prakticiral nekaj desetletij prej, ni bila omejena samo na obrobje imperija, saj so bili njena tarča tudi posamezni segmenti znotraj britanske družbe. Leta 1910 je Churchill, tedaj na položaju notranjega ministra, predlagal sterilizacijo okoli 100.000 »duševno motenih« in deportacijo več tisoč drugih v državna delovna taborišča. Ti ukrepi naj bi zavarovali britansko raso pred neizogibnim poslabšanjem zaradi razmnoževanja njenih manjvrednih članov.

Dogodek, ki je najbolj razkril nadaljevanje rasističnega vladanja v sedanji globalni gospodarski ureditvi, bi lahko zaznali drugi dan obiska njenega veličanstva v ZDA, ko je pred obiskom Kentucky Derbyja in Bele hiše (kako primerno!) prišla v naselbino Jamestown, da bi počastila 400-letnico prve stalne angleške kolonije na ameriških tleh. Med svojim govorom pred generalno skupščino Virginije je kraljica omenila svoj prejšnji obisk v Jamestownu leta 1957. Priznala je, da se je tedaj osredotočila zgolj na angleške naseljence, ne pa na Indijance, ki so jih angleški naseljenci izrinjali, ali sužnje, ki so jih pripeljali iz Afrike. To je bilo pred 50 leti, toda zdaj je prišlo do tako velikih sprememb in minilo je toliko časa, da lahko bolj objektivno razmišljamo o preteklosti.

»Z izkušnjami, ki jih imamo za sabo, lahko vidimo v tem dogodku začetke enkratnega prizadevanja – prizadevanja za oblikovanje velike nacije, ki sloni na večnih vrednotah demokracije in enakosti, katerih temelj sta vladavina prava in podpiranje svobode. Toda 50 let kasneje lahko bolj odkritosrčno razmišljamo o dediščini, ki nam jo daje Jamestown.« Po opisu težav v Jamestownu v prvih letih in opisu spajanja (»srečevanje kultur« je bil njen evfemizem za trgovino s sužnji in osvajanje Severne Amerike) treh velikih civilizacij – zahodnoevropske, stare ameriške in afriške – je svoj govor končala z razmišljanjem o stiski sužnjev in

prvotnih prebivalcev Amerike: »Za napredek človeštva je pogosto treba plačati ceno.« Njen govor v generalni skuščini Virginije se je začel in končal s stoječimi ovacijami.

Če napredek človeštva zahteva žrtve in ceno med ljudmi, potem lahko logično sklenemo, da napredek v sodobni Britaniji, kjer delavske družine še vedno prispevajo denar za kraljevo družino preko davkov, ki se stekajo h kroni – naj omenimo, da državni proračun pokriva večino stroškov kraljeve družine, na primer za osebje, državne obiske, javne obveznosti; kraljeva družina prejema tudi letni »prispevek za čiščenje«, ki je namenjen za vzdrževanje kraljevih prostorov, ter tudi letni »prispevek za kraljeva potovanja«, s katerim pokrije vse stroške potovanj njenih članov; ob tem so člani kraljeve družine še oproščeni davka na prihodke in davka na dobiček –, zahteva, da odpravimo to anahronistično institucijo, britansko monarhijo.